

ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಹಿತವಚಿಸಿದನು. ಲಡಾಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಗರಿಗೆದರುತ್ತ ಇರುವಾಗ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದು ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ತರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ನಾವು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಲೇಹ್ ಅರಮನೆಯ ಭೇಟಿಯನ್ನೂ ಮಿಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಎರಡನೆಯ ದಿನ ನುಬ್ರಾ ಕಣಿವೆಯ ಯಾನ ನಸುಕಿಗೇ ಶುರುವಾಗಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 10 ಗಂಟೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ವೈದ್ಯರು ರೌಂಡಿಗೆ ಬಂದು ಚೆಕ್‌ಪ್ ಮಾಡದ ಹೊರತು ಡಿಸ್‌ಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹೋಟೆಲಿನವರು ಬಾತ್‌ರೂಮಿಗೆಂದು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದುಬಿಡಿ ಎಂದರು. ನಮಗದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಾದಿಗೆ 'ನಮ್ಮ ವಿಮಾನ 10 ಗಂಟೆಗೆ ಇದೆ' ಎಂದು ಸಣ್ಣ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆ. ಆಕೆ ಹೇಳಿದಳು. 'ಸ್ವಂತ ಮರ್ಜಿಯಿಂದ ಡಿಸ್‌ಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆರೋಗ್ಯದ ಏರುಪೇರಿಗೆ ನಾವೇ ಹೊಣೆಗಾರರು. ಕಾಲಮ್ನಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದರೆ ಕಳಿಸುವೆ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನೀವು ಪ್ರವಾಸ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರೆಂದು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಖುಲ್ಲಾ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿರಿ. ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಕುಡಿಯಿರಿ. ದೇಹ ದಣಿಸಬೇಡಿ. ಕಡಿಮೆ ಊಟ ಮಾಡಿರಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದ್ರೆ ತೆಗೆಯಿರಿ. ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಸಿಲಿಂಡರ್ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯಿರಿ'.

ಒಂದು ಹಗಲು ಎರಡು ರಾತ್ರಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಾನು ದೇಹ ಲಡಾಕಿನ ಹವೆಗೆ ತುಸು

ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯೂ ಬಂದದ್ದು ಬರಲಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾದಳು. ಹೋಟೆಲಿನವರು 'ನೀವು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ನುಬ್ರಾ ಕಣಿವೆ ಲೇಹ್‌ಗಿಂತ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಅಡಿ ಕೆಳಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡು ತೋಟಗಳಿವೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಆಮ್ಲಜನಕ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ದುಂಗಲಾ, ಚಾಂಗಲಾ ಪಾಸು ಬಂದಾಗ, ಫೋಟೋಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ ಶಿಖರದಿಂದ ಇಳಿದುಬಿಡಿ. ಬೇಕಾದರೆ ಖಾಸಗಿ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಸಿಲಿಂಡರ್ ಒಂದನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಿರಿ' ಎಂದರು. ನಾಲ್ಕು ಕೆಜಿಯ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಸಿಲಿಂಡರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಧಂಡಿಯಾಗಿ ಸಿಗುವ ಆಮ್ಲಜನಕಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನದ ಬೆಲೆ. ಎವರೆಸ್ಟ್ ಹತ್ತಲು ಹೋದ ತಂಡವು ಹಿಮಮಾರುತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಆಮ್ಲಜನಕವಿಲ್ಲದೆ ಬಲಿಯಾದವರ ಕಥನ 'ಥಿಸ್‌ಏರ್' ಪುಸ್ತಕ ನೆನಪಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ವಾಹನದಲ್ಲಿ 40 ಕೆ.ಜಿಯ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಸಿಲಿಂಡರಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಜತೆಯಿದ್ದ ಕೇರಳ ಮೂಲದ ಸಹ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು 'ನೀವು ಮೊದಲ ದಿನ ನಮ್ಮ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಇರದೆ ಹೋದುದು ನಮಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಒಂಟಿತನ ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ನಾವು ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಇಡೀ ಸಿಲಿಂಡರ್ ನಿಮ್ಮದೇ' ಎಂದು ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದರು. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವ ಸಮಯ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮಾತಾಡುವ ವಾಚಾಳಿ ಮಧು, ನಾವು ಬರಲೇಬೇಕೆಂದು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟನು.

ಲೇಹ್‌ದಿಂದ ಹೊರಟ ನಮ್ಮ ವಾಹನ ಕರ್ದುಂಗಲಾ ಪಾಸಿಗಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಏರತೊಡಗಿತು. ಹದಿನೇಳು ಸಾವಿರ ಅಡಿ. ಬಾನು ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ದೀರ್ಘ ಉಸಿರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತ, ಬುದ್ಧನಂತೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದು ಶ್ವಾಸಕೋಶಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಆಮ್ಲಜನಕದಲ್ಲೂ ಉಸಿರಾಡುವ ಕಸುವು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಕರ್ದುಂಗಲಾ ಬಂದಿತು. ಬಾನು ಇಳಿದು ಪಟವನ್ನೂ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ವಾಹನ ಕೆಳಗಿನ ಕಣಿವೆಗೆ ಇಳಿಯತೊಡಗಿತು. ಇಳಿದಂತೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣವಾಯು ಹೆಚ್ಚು ಒದಗತೊಡಗಿತು. ಶೈಯೋಕ್ ಹೊಳೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಇನ್ನೂ ನಿರಾಳವಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಡದಿ ಬದುಕುಳಿದಳು. ಹೊಳೆದಂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಜ್ಜಿಯ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ

ಭೂತಾನದ ಭರ್ಜರಿ ಊಟ ನಮಗಾಗಿ ಕಾದಿತ್ತು: ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಗೋಧಿಯ ಫುಲ್ಕ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ಪಲ್ಯ. ಅನ್ನ. ಗಟ್ಟಿ ಬೇಳೆಯ ಸಾರು. ಹಪ್ಪಳ. ಎಷ್ಟೊ ದಿನಗಳಿಂದ ಉಪವಾಸ ಇದ್ದವಳಂತೆ ಬಾನು ಉಂಡಳು.

ನುಬ್ರಾ ಕಣಿವೆಯ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೊಡಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಚಿಂಗಲಾಪಾಸ್ ಬಂತು. ಬಾನು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಗಾಳಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬಳೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡುತ್ತ ಪಾಸಾದಳು. ಆದರೆ 14 ಸಾವಿರ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಪ್ಯಾಂಗ್‌ಲಾಂಗ್ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ನಡುರಾತ್ರಿ ಅವಳಿಗೆ ಉಸಿರಾಟ ಬಿಗಿಯಾಯಿತು. ವಾಹನದ ಚಾಲಕನಿಗೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆ. ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಸಿಲಿಂಡರನ್ನೂ ತಂದು ಮುಖವಾಡವನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿದ. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದಳು. ನಿದ್ರೆಗೆಟ್ಟ ನಾನು ಲಡಾಕಿನ ಸ್ವಚ್ಛ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗೆಲಾಕ್ಸಿಯ ಭವ್ಯವಾದ ನೋಟವನ್ನು ಆನಂದಿಸಿದೆ.

ಲಡಾಕ್ ತನ್ನ ನಗ್ನ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ, ನೀಲವರ್ಣದ ಹೊಳೆ ಮತ್ತು ಸರೋವರಗಳಿಂದ, ದಡದ ತೋಟ ಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದ, ರಾತ್ರಿ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರುವ ಹಾಲುಹಾದಿಯಿಂದ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಗುಂಫಾಗಳಿಂದ, ಯಾಕ್ ಸಾಕುವ ಮುದುಕಿಯರಿಂದ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಗಳಿಂದ, ಮೈತ್ರಿಯೇ ಮೈವತ್ತ ಲಡಾಕಿಗಳ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಚೆಲುವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ಕೊಡುವ ಉಸಿರಾಟದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಬೇಕು. ಲಡಾಕಿಗರ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಬಹುಶಃ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಗುಂಫಾಗಳು ಪರ್ವತ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಮಾಗಳು ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚುವ ಕುಲಾವಿ ಧರಿಸಿರುವರು.

ಲಡಾಕಿನಲ್ಲಿ ಉಸಿರುಗಟ್ಟುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಟದ ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮವಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲ. ಅನಿಸಿತು. ಮತ್ತೆಂದೂ ಲಡಾಕಿಗೆ ಕಾಲಿಡಲಾರೆ ಎಂದಿದ್ದ ಬಾನು, ಸಿಂಧೂ ನದಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬರೋಣ ಎಂದು ಉಲಿದಳು. ಎವರೆಸ್ಟ್ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಉಸಿರಾಡಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ದಿಟ್ಟಭಾವ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು. ■

ಕಣಿವೆಯ ಹಳ್ಳಿ

